

บทที่ 3

สภาพพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดชุมพร

ที่ตั้ง และ เขตการปกครอง

1. ที่ตั้ง

จังหวัดชุมพรตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นจังหวัดเหนือสุดใน 14 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 9° 36' เหนือ กับ 11° 2' เหนือ และลองจิจูด 98° 38' ตะวันออก กับลองจิจูด 99° 32' ตะวันออก บริเวณคอคอดกระทางฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามระยะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (เพชรเกษม) ประมาณ 463 กิโลเมตร (แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย 2530 : 5) มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ เขตอำเภอท่าแซะ และอำเภอปะทิว ติดต่อกับอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศใต้ เขตอำเภอละแม และกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอท่าชนะ และอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันออก เขตอำเภอปะทิว อำเภอเมืองชุมพร อำเภอสวี กิ่งอำเภอทุ่งตะโก อำเภอหลังสวน และอำเภอละแม จดอ่าวไทย

ทิศตะวันตก เขตอำเภอเมืองชุมพร อำเภอท่าแซะ อำเภอสวี อำเภอหลังสวน และกิ่งอำเภอพะโต๊ะ ติดต่อกับอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง และทิศตะวันตกของอำเภอท่าแซะบางส่วนติดต่อกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

2. เขตการปกครอง

จังหวัดชุมพรแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 63 ตำบล 569 หมู่บ้าน เทศบาล 2 แห่ง และสุขาภิบาล 9 แห่ง (ตารางที่ 3.1) โดยคิดเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาล 4.4 กม² พื้นที่สุขาภิบาล 31.56 กม² และพื้นที่รวมของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชุมพร ประมาณ 6,185 กม² (ตารางที่ 3.2)

ประวัติศาสตร์

จังหวัดชุมพรเคยเป็นเมืองด่านมาตั้งแต่สมัยโบราณ ครึ่งกรุงศรีอยุธยาเมืองชุมพรมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นตรี มีอาณาเขตกว้างขวาง ปกครองหัวเมืองเล็ก ๆ อีก 7 แห่ง คือ เมืองปะทิว เมืองท่าแซะ เมืองตะโก เมืองหลังสวน ซึ่งตั้งสี่เมืองนี้อยู่ทางด้านชายฝั่งอ่าวไทย ส่วนอีกเมืองคือ เมืองกระ เมืองมลิวัลย์ (ปัจจุบันอยู่ในประเทศสหภาพพม่า) และเมืองระนอง

เมื่อต้นสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ในปี พ.ศ. 2528 พม่าคิดไม่ชื้อ ยกทัพมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้โดยมีพระเจ้าปะดุงเป็นแม่ทัพ เมืองชุมพร และหัวเมืองใหญ่น้อยแถบนี้หลายเมืองถูกพม่ายึดได้ แต่ต่อมาเมื่อกองทัพจากกรุงเทพฯ ซึ่งมีกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ยกทัพมาไล่พม่าก็แพกลับใจ แต่ชุมพรก็อยู่สงบสุขมาไม่นาน

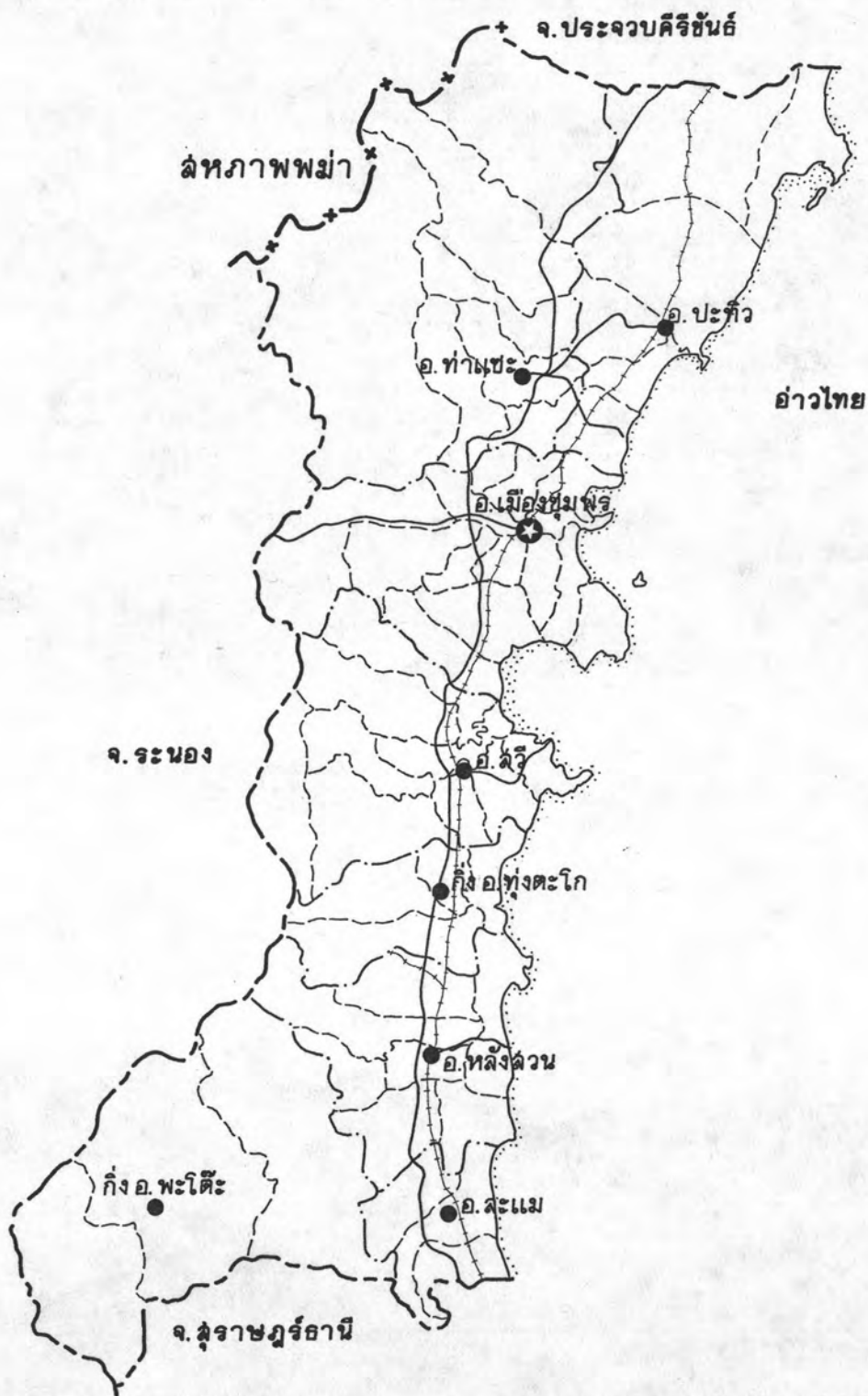
ปี พ.ศ. 2352 ในรัชกาลที่ 2 พม่าก็ยกมาตีเมืองชุมพร และสามารถตีได้อีก ร้อนถึงทัพจากกรุงเทพฯ ต้องมาปราบอีกครั้ง พม่าก็แพกลับใจ

เมื่อ พ.ศ. 2367 ในรัชกาลที่ 3 ไทยได้เข้าร่วมกับอังกฤษเพื่อรบพม่าเดินทางด่านเจดีย์สามองค์ และได้มีตราสั่งให้เกณฑ์กองทัพเมืองชุมพร เมืองไชยา ไพรดะเกล้าฯ ให้พระยาชุมพร (ซุย) คุมกองทัพเรือขึ้นไปจับพม่าถึงปากน้ำเมืองทวาย กวาดค้อนมาเป็นเชลย ภายหลังพระยาชุมพรละเมิดท้องตรามีความผิดไปตีครัวเรือนชาวมะริดของอังกฤษ จึงถูกถอดจากตำแหน่ง ส่งมากรุงเทพฯ จนถึงแก่กรรมที่กรุงเทพฯ

ตารางที่ 3.1 จำนวนตำบลหมู่บ้าน เทศบาล และสุขาภิบาลในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด
ชุมพร

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
เมืองชุมพร	16	138	1 (ทม. ชุมพร)	1 (ส.ปากน้ำชุมพร)
หลังสวน	13	144	1 (ทต. หลังสวน)	1 (ส.ปากน้ำหลังสวน)
สวี	11	70	-	1 (ส. นาโพธิ์)
ท่าแซะ	7	80	-	1 (ส. ท่าแซะ)
ปะทิว	6	47	-	2 (ส.ปะทิว และส.มาบอำมฤต)
ละแม	3	34	-	1 (ส.ละแม)
กิ่ง อ.พะโต๊ะ	3	30	-	1 (ส.พะโต๊ะ)
กิ่ง อ.ทุ่งตะโก	4	26	-	1 (ส.ปากน้ำตะโก)
รวม	63	569	2	9

ที่มา : สำนักงานจังหวัดชุมพร กระทรวงมหาดไทย, 2529

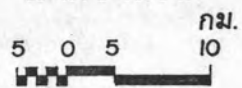

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร

แสดง เขตการปกครอง

—x—	อาณาเขตประเทศ	-----	ขอบเขตจังหวัด
-----	ขอบเขตอำเภอ	-----*	ขอบเขตตำบล
●	ที่ตั้งอำเภอ	-----*	ที่ตั้งจังหวัด
+++++	เส้นทางรถไฟ	-----	ถนน

มาตราส่วน

แผนที่

3.1

ตารางที่ 3.2 พื้นที่ในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล แยกรายอำเภอในจังหวัดชุมพร
(หน่วย : กม²)

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่เทศบาล	พื้นที่สุขาภิบาล
เมืองชุมพร	749	2.9	3.25
หลังสวน	935	1.5	1.208
สวี	898	-	3
ท่าแซะ	1,485	-	3.035
ปะทิว	596	-	2.836
ละแม	259	-	5.5
กิ่ง อ.พะโต๊ะ	928	-	4.81
กิ่ง อ.ทุ่งตะโก	335	-	7.92
รวม	6,185	4.4	31.559

ที่มา : สำนักงานจังหวัดชุมพร กระทรวงมหาดไทย, 2529

เมื่อ พ.ศ. 2484 กองทัพญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นที่ปากน้ำอำเภอเมืองชุมพร เพื่อเดินทางไปยึดครองพม่า ได้เกิดการสู้รบกันขึ้นกับชาวเมืองชุมพร อันมียุวชนทหาร ตำรวจ ทหารบก ข้าราชการพลเรือนและประชาชนผู้รักชาติหลังจากสู้รบกันอยู่ 5 ชั่วโมงเศษ จึงได้ตกลงทำสัญญา ร่วมรบกัน และหยุดการสู้รบ กองทัพญี่ปุ่นก็ได้รับอนุญาตให้เดินทัพผ่านไปยัง เมืองพม่าได้สะดวก (ประพัฒน์ ศรีณรงค์ 2502: 202-204)

เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล และตั้งเป็นมณฑลชุมพร ต่อมาเปลี่ยนเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ครั้นเมื่อยุบมณฑลสุราษฎร์ธานี แล้วชุมพรก็ไปขึ้นกับมณฑลนครศรีธรรมราช ภายหลังชุมพรมีฐานะเป็นจังหวัด โดยรวมเอาจังหวัด หลังสวน เข้ามา เป็นอำเภอหนึ่งของชุมพรด้วย (สิทธิ เสวก 2528: 17)

1. ที่มาของคำว่า "ชุมพร"

มีผู้สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า "ชุมชุมพล" เนื่องจากชุมพรเป็น เมืองหน้าด่าน กองทัพไม่ว่าจะมาจากเหนือหรือทางใต้ จะเข้ามาตั้งชุมชุมพลกัน ณ ที่แห่งนี้ จึงเรียกเมืองนี้ กันว่า "ชุมชุมพล" ต่อมาก็เพี้ยนเป็น "ชุมพร"

บางพวกก็มีความเห็นว่า น่าจะมาจากคำว่า "ชุมชุมพร" หรือ "ประชุมพร" เนื่องจากในสมัยโบราณนั้น เมื่อเคลื่อนพลไปทำสงคราม จะต้องทำพิธีส่งทัพโดยการบวงสรวง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้ได้รับชัยชนะ สถานที่ที่ใช้ชุมชุมเพื่อรับพิธี ตรงกับความหมายของชุมชุมพร หรือประชุมพรซึ่งต่อมาก็กลายเป็น "ชุมพร" (สิทธิ เสวก 2528: 16)

2. ประวัติกรรมหลวงชุมพร เขตรอุดมศักดิ์

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพร เขตรอุดมศักดิ์ พระราชโอรส ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับเจ้าจอมมารดาโหมด มีลำดับเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ องค์ที่ 28 ประสูติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2423 พระนามเดิมว่า "พระองค์เจ้าชายอากาศ เกียรติวงศ์" ทรงเป็นต้นตระกูล "อากาศ" สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2466 ณ เมืองชุมพร

พระองค์รอบรู้เชี่ยวชาญทั้งทางกฤติยาคม ศิลปะ การต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย และยิวยิตสู วิชาการแพทย์โบราณของไทย และวิชาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะด้านการเดินเรือ พระองค์เป็นผู้ให้กำเนิดโรงเรียนนายเรือ และนำวิชาการสมัยใหม่ มาใช้ในกิจการทหารเรือของไทยมากมาย ได้รับพระราชทานยศเป็นพลเรือเอกมีตำแหน่ง เป็น เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2460

นักเรียนนายเรือในสมัยพระองค์ยังมีพระชนม์ชีพ และมีฐานะเป็นศิษย์จะเรียกพระองค์ว่า "เสด็จเตี้ย" ทุกคน แสดงถึงความเคารพยำเกรง และบอกถึงความเป็นกันเองระหว่างพระองค์กับศิษย์ทหารเรือ พระองค์จึงสมควรอย่างยิ่งสำหรับสมญานาม "เจ้าฟ้าผู้เดินดิน" หรือ "เจ้าพ่อแห่งแผ่นดินชุมพร" (สิทธิ เสวก 2528: 17)

ลักษณะทางกายภาพ

1. สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดชุมพรตั้งอยู่บนแหลมอินโดจีนระหว่างอ่าวอันดามัน กับอ่าวไทย ซึ่งได้รับมรสุมทั้ง 2 ฤดู ฤดูกาลจึงแตกต่างจากภาคอื่น ๆ

- มรสุมที่พัดผ่าน

ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มจากกลางเดือนตุลาคม-มกราคม

ของทุกปี

ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มจากกลางเดือนพฤษภาคม-ปลายเดือนกันยายน

ของทุกปี

- ฤดูกาล

ฤดูร้อน เริ่มจากเดือนมีนาคม-พฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มจากเดือนพฤษภาคม-พฤศจิกายน

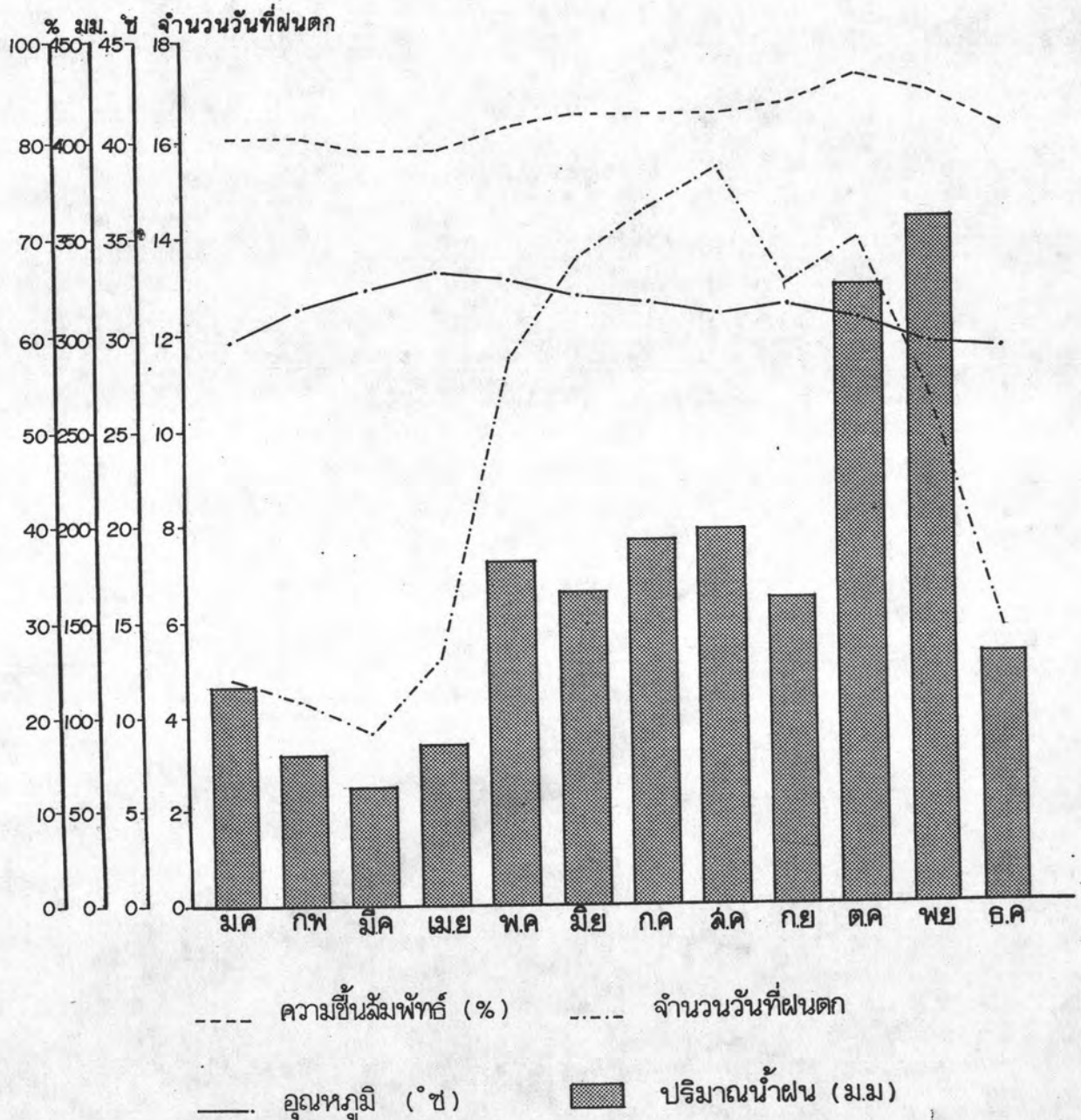
ฤดูหนาว เริ่มจากเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์

ตารางที่ 3.3 ค่าเฉลี่ยปริมาณฝน จำนวนวันที่ฝนตก อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ของจังหวัดชุมพร ในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2494-2525)

ค่าเฉลี่ย	ทั้งปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ปริมาณฝน (ม.ม)	2029.3	114.1	77.3	58.9	79.3	178.4	164.2	192.8	198.5	157.5	321.1	354.6	132.6
จำนวนวันที่ฝนตก	173.0	7.1	6.2	5.7	7.6	17.4	20.5	21.5	22.7	19.7	20.4	15.5	8.7
อุณหภูมิ (ต่ำสุด) °ซ	22.5	20.1	21.1	22.0	23.2	23.7	23.7	23.5	23.6	23.5	23.2	22.2	20.5
อุณหภูมิ (สูงสุด) °ซ	31.2	29.8	31.0	32.4	33.7	33.0	31.6	31.2	30.9	31.1	30.6	29.5	29.2
ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	82.0	81.0	81.0	79.0	79.0	82.0	83.0	83.0	83.0	84.0	86.0	85.0	82.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และการแพร่กระจายของฝนในรอบปีของจังหวัดชุมพร

ที่มา : ตารางที่ 3.3

โดยปกติแล้วจะมีฝนตกเกือบตลอดปี เฉลี่ยแล้วจะมีฝนตกประมาณปีละ 173 วัน
 จำนวนน้ำฝนประมาณ 2,000 มม./ปี อุณหภูมิค่าสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 22.5°ซ อุณหภูมิสูงสุด
 เฉลี่ยประมาณ 31.2°ซ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 82% (ตารางที่ 3.3)

2. สภาพภูมิประเทศ

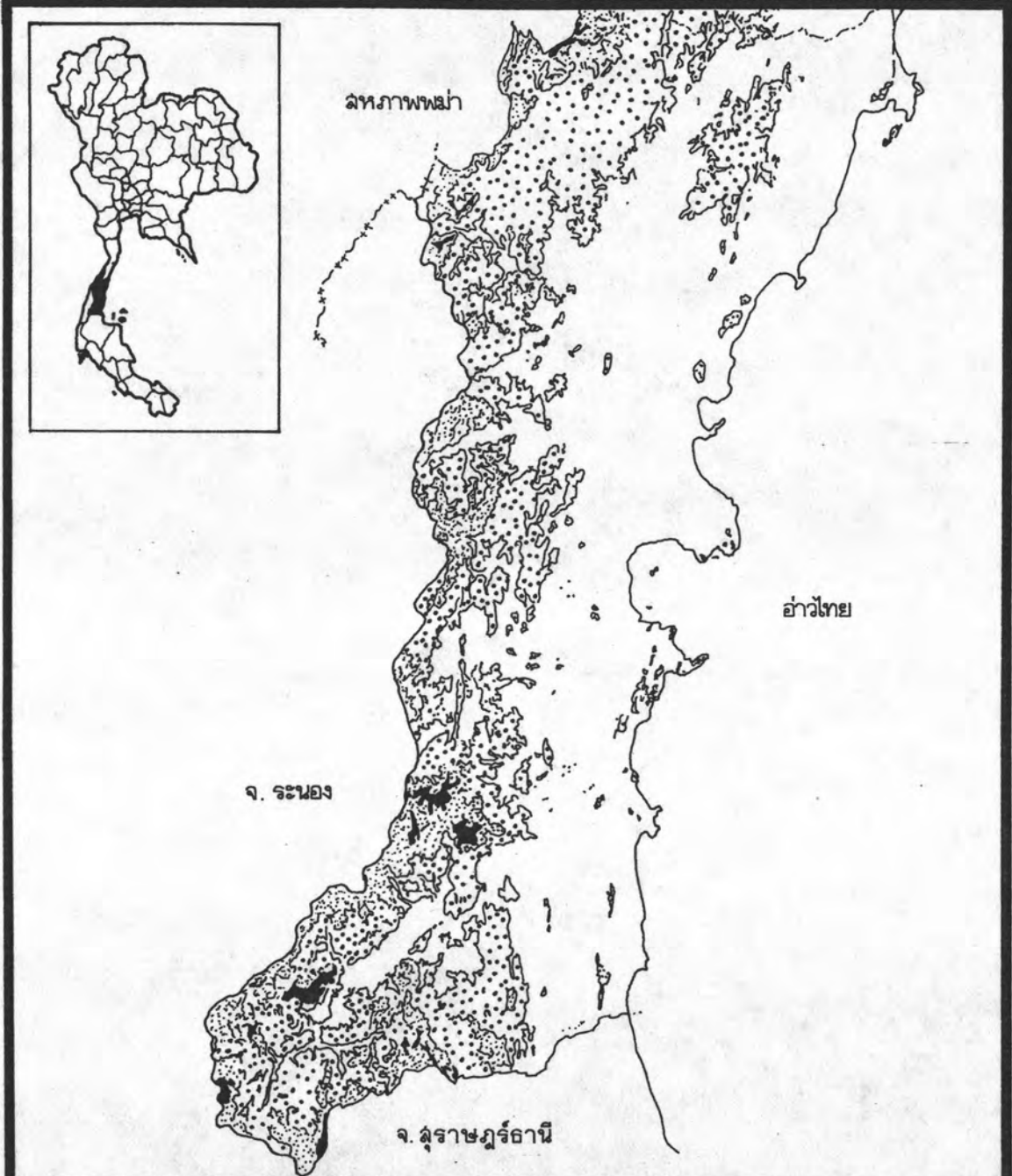
จังหวัดชุมพรมีลักษณะพื้นที่ยาว แคน มีความยาวจากแนวเหนือ-ใต้ ประมาณ
 200 กิโลเมตร กว้างในแนวตะวันตก-ตะวันออก โดยเฉลี่ยประมาณ 30 กิโลเมตร มีเนื้อที่
 ทั้งจังหวัดประมาณ 6,185 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,755,630 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไป สูง ๆ ต่ำ ๆ ทางซีกตะวันตกของจังหวัด
 มีเทือกเขาตะนาวศรี และเทือกเขาภูเก็ตเป็นแนวเขตแดนกั้นจังหวัดชุมพรกับสาธารณรัฐ
 สังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า และจังหวัดระนอง จึงทำให้ซีกตะวันตกเป็นที่สูง บริเวณภูเขาและ
 ป่าไม้เป็นต้นน้ำ ลำธาร แล้วค่อย ๆ ลาดเทลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก มีแม่น้ำสายสั้น ๆ
 ไหลจากทิศตะวันตกลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก ที่สำคัญคือแม่น้ำหลังสวน แม่น้ำท่าตะเภา
 แม่น้ำสวี จังหวัดชุมพรมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 222 กิโลเมตร

3. การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินในจังหวัดชุมพร สามารถแยกพิจารณาได้ 4 คุณลักษณะดังนี้ คือ

3.1 พื้นที่ชุมชน อันได้แก่พื้นที่เมือง (พื้นที่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล)
 และพื้นที่ชนบทจะเห็นว่าอัตราส่วนพื้นที่เมือง : ชนบท ของจังหวัดชุมพร มีค่าเท่ากับ 1 : 171
 โดยอำเภอเมืองชุมพร มีพื้นที่เมือง 6.15 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ในเขตเทศบาล
 2.9 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ในเขตสุขาภิบาล 3.25 ตารางกิโลเมตร มีอัตราส่วนพื้นที่
 เมือง : ชนบท เท่ากับ 1 : 120.78 ในขณะที่อำเภอหลังสวนมีพื้นที่เทศบาล 1.5
 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ในเขตสุขาภิบาล 1.208 ตารางกิโลเมตร มีอัตราส่วนพื้นที่เมือง :
 ชนบท เท่ากับ 1 : 344.27 (ตารางที่ 3.4) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของพื้นที่เมือง :
 ชนบท ของจังหวัดชุมพร แล้วอำเภอเมืองชุมพรมีพื้นที่ชนบทน้อยกว่าระดับจังหวัดในขณะที่อำเภอ
 หลังสวนมีพื้นที่ชนบทมากกว่าระดับจังหวัด

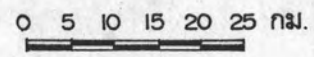

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

แสดง ภูมิประเทศของจังหวัดชุมพร

- ระดับความสูง มากกว่า 500 เมตร
- " 300 เมตร
- " 100 เมตร
- " น้อยกว่า 50 เมตร

มาตราส่วน

แผนที่

3.2

ตารางที่ 3.4 พื้นที่เขตเมืองและชนบท แยกรายอำเภอในจังหวัดชุมพร (หน่วย : กม²)

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่เมือง		รวมพื้นที่เมือง	พื้นที่ชนบท	พื้นที่เมือง : ชนบท
		เทศบาล	สุขาภิบาล			
เมืองชุมพร	749	2.9	3.25	6.15	742.85	1 : 120.78
หลังสวน	935	1.5	1.208	2.708	932.292	1 : 344.27
สวี	898	-	3	3	895	1 : 298.33
ท่าแซะ	1,485	-	3.035	3.035	1,481.965	1 : 488.29
ปะทิว	596	-	2.836	2.836	593.164	1 : 209.15
ละแม	259	-	5.5	5.5	253.5	1 : 46.09
กิ่ง อ.พะโต๊ะ	928	-	4.81	4.81	923.19	1 : 191.93
กิ่ง อ.ทุ่งตะโก	335	-	7.92	7.92	327.08	1 : 41.29
รวม	6,185	4.4	31.559	35.959	6,149.041	1 : 171

ที่มา : 1. สำนักงานจังหวัดชุมพร กระทรวงมหาดไทย, ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร, 2528.

2. สำนักงานจังหวัดชุมพร กระทรวงมหาดไทย, สรุปข้อราชการจังหวัดชุมพร, 2529.

3.1.1 การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองชุมพร

การใช้ที่ดินในชุมชนเทศบาลเมืองชุมพร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 2.9 ตารางกิโลเมตร (สำนักผังเมือง, 2529) โดยการสำรวจของสำนักผังเมือง ปี 2521 ได้แยกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังนี้

- การใช้ที่ดินพาณิชยกรรม มีเนื้อที่ประมาณ 90 ไร่ หรือ ร้อยละ 6.089 ของพื้นที่เขตเทศบาล
- การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย มีเนื้อที่ประมาณ 310.0 ไร่ หรือร้อยละ 20.97 ของพื้นที่เขตเทศบาล
- การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม โกดังเก็บสินค้า เนื้อที่ประมาณ 34 ไร่ หรือร้อยละ 2.30 ของเนื้อที่เขตเทศบาล
- การใช้ที่ดินสถานที่ราชการ มีเนื้อที่ประมาณ 88.0 ไร่ หรือร้อยละ 5.954 ของเนื้อที่เขตเทศบาล
- การใช้ที่ดิน สถาบันการศึกษา มีเนื้อที่ประมาณ 65.0 ไร่ หรือร้อยละ 4.398 ของเนื้อที่เขตเทศบาล
- ที่ว่าง พื้นที่ว่างในเขตเทศบาล มีเนื้อที่ประมาณ 723 ไร่ หรือร้อยละ 48.917 ของเนื้อที่เขตเทศบาล (ตารางที่ 3.5)

3.2 พื้นที่เกษตรกรรม

เกษตรกรรม เป็นอาชีพหลักของชาวชุมพร ราษฎรเกือบ 90% ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพแวดล้อมเหมาะสม และเอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพทางการเกษตร สถิติข้อมูลเนื้อที่เพาะปลูก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชุมพรแยกเป็นเนื้อที่ปลูกไม้ยืนต้น อัตราส่วนร้อยละ 79.73 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของจังหวัด เนื้อที่ปลูกไม้ผล ร้อยละ 5.76 เนื้อที่ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 1.22 เนื้อที่ปลูกพืชผัก ร้อยละ 1.31 และเนื้อที่ปลูกข้าว ร้อยละ 11.96 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของจังหวัด (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.5 การใช้ที่ดินเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร สํารวจปี พ.ศ. 2521

ประเภท	ในเขต (ไร่)	ร้อยละ
ย่านพักอาศัย	310.0	20.974
ย่านการค้า	90.0	6.089
บริเวณราชการ	88.0	5.954
ย่านอุตสาหกรรม	15.0	1.015
โกดังสินค้า	19.0	1.286
ศาสนสถาน	2.0	0.136
สาธารณูปโภค	14.0	0.947
พักผ่อน, สนามกีฬา	58.0	3.924
เลี้ยงสัตว์	3.0	0.203
ถนน, ซอย	87.0	5.886
โรงเรียน, สถานศึกษา	65.0	4.398
แม่น้ำ, ลำคลอง	4.0	0.271
ที่ว่าง	723.0	48.917
รวม เนื้อที่ทั้งหมด	1478.0	100.0

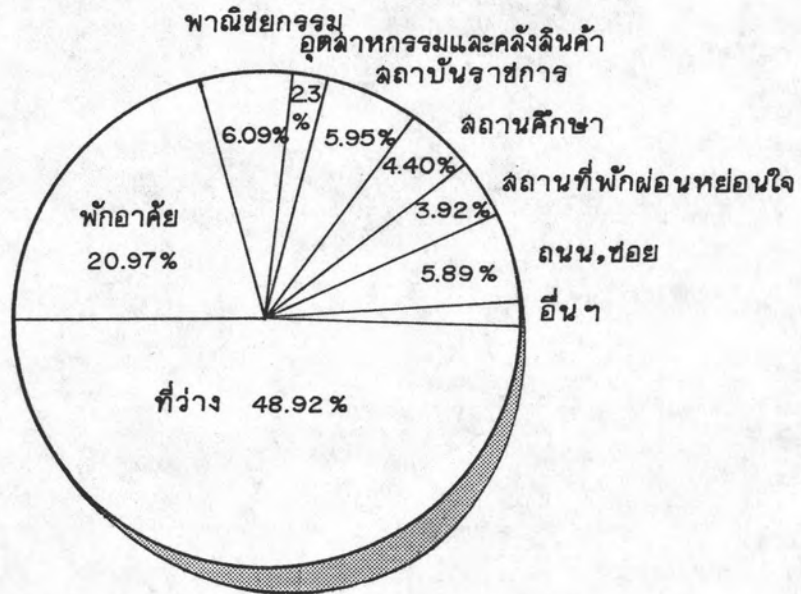
ที่มา : สำนักผังเมือง, 2529

ตารางที่ 3.6 เนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ แยกประเภท ของจังหวัดชุมพร

ประเภท	เนื้อที่ปลูกทั้งจังหวัด (ไร่)	อัตราส่วนร้อยละของ พท. เพาะปลูกทั้งหมดของจังหวัด
<u>ไม้ยืนต้น</u> (รวม)	1,675,148	79.74
1. มะพร้าว	462,355	
2. กาแฟ	123,401	
3. ยางพารา	167,560	
4. ปาล์มน้ำมัน	72,224	
5. มะม่วงหิมพานต์	8,968	
6. ไม้ยืนต้นอื่น ๆ	840,640	
<u>ไม้ผล</u> (รวม)	121,072	5.76
1. ทุเรียน	30,670	
2. เงาะ	53,868	
3. มังคุด	19,941	
4. ไม้ผลอื่น ๆ	16,593	
<u>พืชไร่</u> (รวม)	25,798	1.23
1. พักทอง	4,239	
2. แดงโม	5,465	
3. ชิง	4,135	
4. พืชไร่อื่น ๆ	11,959	
<u>พืชผัก</u> (รวม)	27,601	1.31
1. แดงร้าน	3,266	
2. พริกขี้หนู	2,752	
3. พืชผักอื่น ๆ	21,583	
<u>ข้าว</u>	251,287	11.96
รวม	2,100,906	100.00

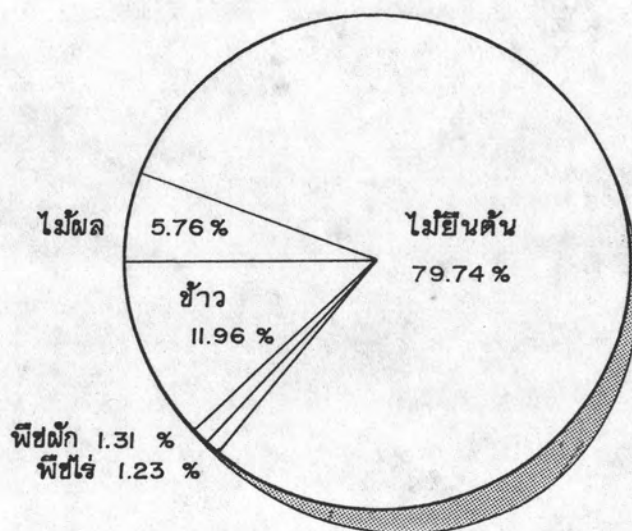
ที่มา : สำนักงานจังหวัดชุมพร, สรุปร้อยราชการจังหวัดชุมพร, 2529.

แผนภูมิ 3.2 แสดงการใช้ที่ดินในเทศบาลเมืองชุมพร ปี 2521

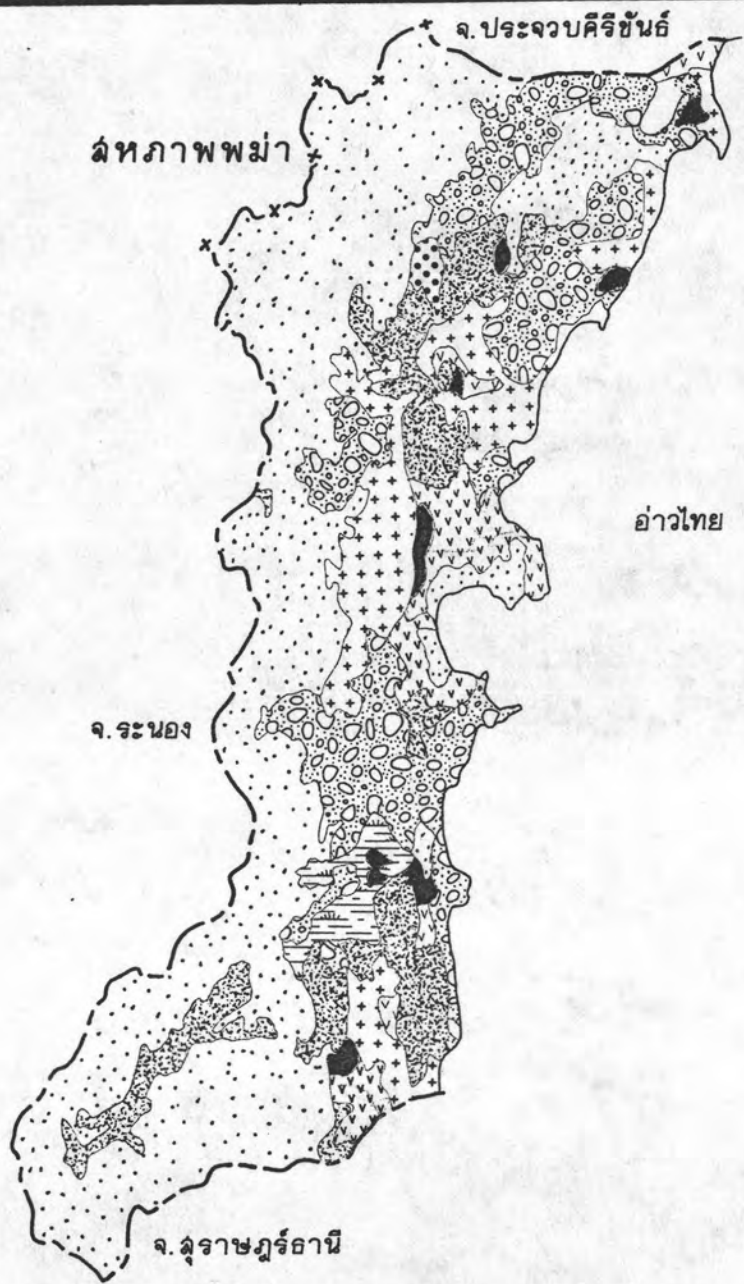

ที่มา: ตารางที่ 3.5

แผนภูมิ 3.3 แสดงเนื้อที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชุมพร

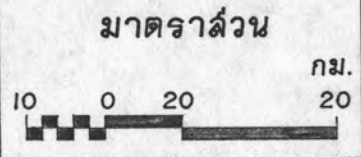
ที่มา: ตารางที่ 3.6

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร

แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดิน จังหวัดชุมพร

	มะพร้าว		ปาล์มน้ำมัน
	ที่กร้างและอื่นๆ		พืชไร่
	นาข้าว		ทุ่งหญ้า
	ที่ลุ่ม		อื่นๆ เช่น ป่าดง, ป่าชายเลน

แผนที่
3.3

3.3 พื้นที่ป่าไม้

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ที่มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์มาก จากข้อมูลในปี 2504 พื้นที่จังหวัดชุมพรทั้งสิ้น 3,755,630 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 2,590,000 ไร่ หรือ 68.96% ของพื้นที่จังหวัด แต่จากข้อมูลซึ่งได้จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม แลนด์ เซท 2,3 และ 4 ในปี พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2528 ปรากฏว่าคงเหลือพื้นที่ป่าดังนี้

พ.ศ. 2525 (ดาวเทียม แลนด์ เซท - 3) คงเหลือพื้นที่ป่าไม้ 947,500 ไร่ หรือ 25.23% ของพื้นที่จังหวัด ในช่วงระยะเวลา 4 ปี ป่าถูกทำลายลงไป อัตราเฉลี่ยปีละ 25,781.25 ไร่ หรือ 0.68% (ตารางที่ 3.7)

พ.ศ. 2528 (ดาวเทียม แลนด์ เซท - 4) คงเหลือพื้นที่ป่าไม้ 913,750 ไร่ หรือ 24.33% ของพื้นที่จังหวัด ในช่วงระยะเวลา 3 ปี พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายลงไปอัตราเฉลี่ยปีละ 11,250 ไร่ หรือ 0.30% (ตารางที่ 3.7)

4. พื้นที่แหล่งน้ำ

เนื่องจากภูมิประเทศด้านทิศตะวันตกของจังหวัดชุมพร เป็นแนวภูเขาตลอด เทือกเขา-ใต้ แม่น้ำจึงเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรีไหลไปสู่ด้านทิศตะวันออก จึงทำให้มีแต่แม่น้ำสายสั้น ๆ แม่น้ำที่สำคัญในจังหวัดชุมพร มีดังนี้

- แม่น้ำท่าตะเภา ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก บริเวณปากน้ำชุมพร ในเขตอำเภอเมือง
- แม่น้ำชุมพร ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก บริเวณอำเภอทุ่งคา ในเขตอำเภอเมือง
- แม่น้ำสวี ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก บริเวณอำเภอสวี ในเขตอำเภอสวี
- แม่น้ำหลังสวน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลลงสู่ทะเลด้านทิศตะวันออก บริเวณปากน้ำหลังสวน ในเขตอำเภอหลังสวน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร 2529: 12)

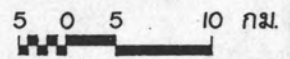

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร

แสดง : แหล่งน้ำในจังหวัดชุมพร

- ที่ตั้งอำเภอ
- ⊗ ที่ตั้งอำเภอเมือง
- ~ แหล่งน้ำ

มาตราส่วน

แผนที่
3.4

ตารางที่ 3.7 แสดงอัตราการบุกรุกเนื้อที่ป่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2525-2528 (3 ปี) ในจังหวัดชุมพร และผลรวม 14 จังหวัดภาคใต้

จังหวัด	เนื้อที่จังหวัด	เนื้อที่ป่าจากภาพดาวเทียม พ.ศ. 2525		เนื้อที่ป่าจากภาพดาวเทียม พ.ศ. 2528		เนื้อที่ป่าที่ลดลงในช่วงระยะเวลา 3 ปี		เนื้อที่ป่าที่ลดลงรายปี	
		ไร่	%	ไร่	%	ไร่	%	ไร่	%
ชุมพร	3,755,630	947,500	25.23	913,750	24.33	33,750	0.90	11,250	0.30
รวม 14 จังหวัดภาคใต้	44,196,993	10,276,250	23.25	9,678,125	21.90	598,125	1.35	199,375	0.45

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดชุมพร, 2528

5. แร่ธาตุ

มีการทำเหมืองอยู่บ้างในแต่ละอำเภอของจังหวัดชุมพร เช่น อำเภอหลังสวน มีการทำเหมืองแร่ดีบุก แร่พลวง และแร่ฟลูออไรท์ ในอำเภอสวีก็มีแร่อยู่ตามแถบภูเขาด้านทิศตะวันตกทั่วไป แต่ยังไม่ได้มีการขุดขึ้นมาใช้ และในกิ่งอำเภอพะโต๊ะแร่ที่มีมากได้แก่แร่ดีบุก (ประวัตินิคมไทยส่วนภูมิภาคอำเภอ 2530: 83-112)

สภาพ เศรษฐกิจและสังคม

1. สภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดชุมพร เป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตสำคัญสามารถส่งออกจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ได้แก่ แร่ดีบุก กาแฟ มะพร้าว ผลไม้ ปาล์ม ยางพารา อุตสาหกรรม ปศุสัตว์ ไม้แปรรูป ปลาทะเล เป็นต้น ทรัพยากรเหล่านี้ทำรายได้ให้ประชากรในจังหวัดมีละมาก ๆ จังหวัดชุมพรแม้จะเป็นจังหวัดเล็กแต่มีเศรษฐกิจดีพอสมควร ราษฎรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี 5,800 บาท สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรต่อหัวของภาคใต้ 527 บาท (กองบัญชาการประชาชาติ, 2529) รายได้ของราษฎรส่วนใหญ่ได้จากผลิตผลทางเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กาแฟ (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร, 2529: 12)

สำหรับรายละเอียดในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดชุมพรในสาขาสำคัญมีดังนี้

1.1 สาขาการเกษตร

1.1.1 การกลั่นกรอง ผลผลิตที่สำคัญของการกลั่นกรอง ได้แก่ กาแฟ มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งผลไม้ต่าง ๆ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด และอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าปริมาณผลผลิตรวมทางการกลั่นกรอง มีจำนวน 631,646 ตัน สามารถทำรายได้ให้แก่ชาวจังหวัดชุมพรมีมูลค่า 4,691.381 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2528 (ตารางที่ 3.8)

1.1.2 การปศุสัตว์ จังหวัดชุมพรเพ็งมีฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่

1 แห่ง เป็นฟาร์มโค 2 แห่ง ในเขตตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว 1 แห่ง และในเขตตำบลละแม อำเภอละแม อีก 1 แห่ง มีโคประมาณ 600 ตัว มีการผลิตและส่งขายต่างประเทศ และมีฟาร์มสุกรอีก 1 แห่ง ที่ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองชุมพร มีสุกรแม่พันธุ์ 200 ตัว แนวโน้มการปศุสัตว์มีการขยายตัวขึ้นจากการที่ทางจังหวัดส่งเสริมให้มีการผสมพันธุ์

ตารางที่ 3.8 ประเภทผลผลิตทางการกสิกรรม และมูลค่าการผลิตของจังหวัดชุมพรในรอบปี 2528

ประเภท	ปริมาณผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ไม้ยืนต้น		
1. มะพร้าว	203,720 (พันผล)	425.560
2. กาแฟ	15,783	946.980
3. ยางพารา	24,710.595	321.237
4. ปาล์มน้ำมัน	201,584	403.168
5. มะม่วงหิมพานต์	2,807.682	14.038
6. ไม้ยืนต้นอื่น ๆ	242,517.255	2.116405
ไม้ผล		
1. ทุเรียน	34,796	695.920
2. เงาะ	133,167.072	1,065.336
3. มังคุด	31,412.720	251.301
4. ไม้ผลอื่น ๆ	12,774	92.67034
พืชไร่และพืชผัก	79,361.08	218.59165
ข้าว	46,185.55	259.70
รวม	631,646.885	4,691.381

ที่มา : สำนักงานจังหวัดชุมพร, 2529

เทียม และมีการส่งเสริมการเลี้ยงกันทั่วไปในระดับราษฎรรายย่อย สัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันทั่วไป คือ ไก่ เป็ด สุกร กระบือ และโค (สำนักงานจังหวัดชุมพร, 2529: 8)

1.1.3 การประมง ทางทิศตะวันออกของจังหวัดชุมพร มีอาณาเขต ติดต่อกับชายฝั่งทะเล ทำให้จังหวัดชุมพร มีทรัพยากรธรรมชาติประเภทสัตว์น้ำ นอกจากการประมงทะเล แล้วยังมีการประมงน้ำจืดและการประมงชายฝั่ง นับเป็นการประกอบอาชีพที่สำคัญ ด้านหนึ่งของชาวชุมพร สัตว์น้ำที่ทำรายได้ให้กับอาชีพทางการประมง เช่น ปลาช่อน กุ้งทะเล ปลาหมึก ปลาทะเล หอยแมลงภู่ หอยแครง ปลาเบ็ด ปลาช่อน เป็นต้น ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ ในปี 2528 จำนวน 137,785.479 ตัน แยกเป็นสัตว์น้ำเค็ม 137,643.979 ตัน (ร้อยละ 99.90) มูลค่า 1,101 ล้านบาท สัตว์น้ำจืด 141.5 ตัน (ร้อยละ 0.10) มูลค่า 3.11 ล้านบาท นับเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดชุมพร เป็นอันมาก ชาวประมงของจังหวัดนี้มี ประมาณ 3,741 ครัวเรือน หรือประมาณ 18,705 คน (สำนักงานจังหวัดชุมพร 2529: 8)

1.1.4 การป่าไม้ จังหวัดชุมพรมีป่าสงวนแห่งชาติรวม 27 ป่า เนื้อที่ทั้งสิ้น 1,945,845.25 ไร่ หรือ 3,113,3524 กม² แต่ตามข้อเท็จจริง (ภาพถ่ายดาวเทียม) ใน พ.ศ. 2525 คงเหลือพื้นที่ป่าที่แท้จริงเพียง 947,500 ไร่ หรือ 1,516 กม² หรือ 25% ของพื้นที่จังหวัด ดังนั้นป่าสงวนแห่งชาติจึงถูกทำลาย รวมทั้งสิ้น 998,345.25 ไร่ หรือ 1,597.3524 กม² อย่างไรก็ตามในปี 2528 ทางจังหวัดก็สามารถจัดเก็บรายได้จากการทำป่าไม้ จากราษฎร เช่น ค่าภาคหลวง ค่าใบอนุญาตค่าน้ำป่า ค่าขายของกลาง และรายได้อื่น ๆ ในท้องที่ อ.เมืองชุมพร ท่าแซะ และปะทิว รวมทั้งสิ้นเป็นรายได้ประมาณ 5,526,910.86 บาท (สำนักงานจังหวัดชุมพร 2529: 12)

สำหรับมูลค่าการผลิตจากป่าไม้ในจังหวัดชุมพร จะมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ อันมีเหตุเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้มีจำนวนไม่มีค่าลดลงดังกล่าว

1.2 สาขาอุตสาหกรรม และเหมืองแร่

1.2.1 อุตสาหกรรม การอุตสาหกรรมในจังหวัดชุมพรส่วนใหญ่ เป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร และการประมง เช่น โรงงานหีบน้ำมันพืช (น้ำมันมะพร้าว, น้ำมันปาล์ม) อุตสาหกรรมยางพารา โรงเลื่อย โรงสีข้าว โรงงานปลาบ่น

โรงงานอาหารทะเลกระป๋อง ซึ่งโรงงานเหล่านี้เป็นโรงงานขนาดเล็ก จะมีบางโรงงาน เป็นโรงงานขนาดกลาง นอกจากนี้แล้วก็มีโรงงานอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ เช่น โรงงาน ช่อมอเตอร์ โรงกลึง โรงงานต่อเรือและซ่อมแซมเรือ เป็นต้น

การขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นพอสมควร เมื่อสิ้นปี 2528 มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 402 โรงงาน และในช่วงปี 2529 (มกราคม - สิงหาคม) มีโรงงานเพิ่มขึ้นอีก 22 โรงงาน เงินลงทุน 370,398,000 บาท จำนวนคนงาน 2,915 คน รวมขณะนี้ มีโรงงานทั้งสิ้น 424 โรงงาน และคาดว่าจะมีโรงงานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ใน ขณะเดียวกันก็มีโรงงานเล็ก ๆ บางประเภทเลิกกิจการไป เช่น โรงสีข้าว โรงงานทำลึงไม้ ยางพารา เป็นต้น ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดแต่อย่างใด

แหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง โดยเฉพาะตำบลปากน้ำ เป็นแหล่งที่ตั้งโรงงานที่ต่อเนื่องมาจากการประมง รองลงมาได้แก่ อำเภอหลังสวน ส่วนอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร จะกระจายอยู่แทบทุกอำเภอที่มี วัตถุประสงค์ โรงงานบางประเภท เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอาหาร โรงงานซ่อมบริการจะตั้ง หนาแน่นอยู่ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ที่มีความพร้อม ด้านสาธารณูปโภค และมีผู้ใช้บริการมาก (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร 2529: 17)

1.2.2 เหมืองแร่ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชุมพรที่ทำรายได้ให้ กับจังหวัด คือ การทำเหมืองแร่ดีบุก ซึ่งมีมากในท้องที่อำเภอหลังสวน และกิ่งอำเภอพะโต๊ะ แยกตามวิธีการทำเหมือง คือ เหมืองสูบ 15 เหมือง เหมืองแล่น 1 เหมือง และเหมืองทาบ 1 เหมือง คิดเป็นจำนวนแร่ดีบุกที่ผลิตได้ 8,413.50 ตาบหลวง คิดเป็นรายได้ของแผ่นดิน โดยแยกเป็นค่าภาคหลวง ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงพิเศษ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 26,871,286.67 บาท นอกจากการได้มาซึ่งแร่ดีบุกโดยวิธีการเปิดการทำเหมืองแล้ว ราษฎรที่ไม่มีอาชีพอื่นก็ทำ การร่อนแร่ทำแร่เลี้ยงชีพในอำเภอหลังสวน และกิ่งอำเภอพะโต๊ะ รวมจำนวน 838 คน จึงทำให้แนวโน้มและรายได้จาก แร่ดีบุก มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี (สำนักงานจังหวัดชุมพร 2529: 9)

1.3 สาขาพาณิชย์กรรม

การพาณิชย์ของจังหวัดชุมพร มีความสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดกับปริมาณผลผลิตการเกษตร เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวน ทำนา มีปริมาณ 70.56% ของประชากรทั้งจังหวัดพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลผลิตสูงของจังหวัด คือ กาแฟ ผลไม้ มะพร้าว ปาล์ม ยางพารา เป็นผลผลิตที่สำคัญสามารถส่งออกจำหน่ายทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งแร่ดีบุก ไม้แปรรูป และผลิตผลทางทะเล

ด้านการเงินการธนาคาร ที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดในอัตราส่วนร้อยละ 5.00 ของผลิตภัณฑ์รวมทั้งจังหวัด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนรายได้จังหวัด การค้าขายมีสัดส่วนร้อยละ 14.7 รองจากเกษตรกรรม ซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุดคือ ร้อยละ 52.0 ลำดับรองลงมา คือ การบริการ การธนาคาร การบริหารราชการ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 9.3, 4.6 และ 4.5 ของรายได้รวมทั้งจังหวัด ตามลำดับ (กองบัญชีประชาชาติ, 2529)

ราษฎรของจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปี 5,800 บาท สูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรต่อหัวของภาคใต้ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 5,273 บาท ประมาณ 527 บาท (กองบัญชีประชาชาติ, 2529)

2. ประชากร

ปี 2530 ภาคใต้มีประชากรทั้งสิ้น 6,716,437 คน อัตราเพิ่มของประชากรร้อยละ 1.63 ความหนาแน่นเฉลี่ย 94.98 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีประชากรร้อยละ 20.50 ของประชากรทั้งหมดของภาคใต้ ระนองมีน้อยที่สุด คือร้อยละ 1.56 ชุมพรมีประชากรร้อยละ 5.54 ของประชากรทั้งหมดของภาคใต้

2.1 ขนาด การกระจายตัวและความหนาแน่นประชากร

ปี 2529 ชุมพรมีประชากร 363,100 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยทั้งจังหวัด 58 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร และอัตราความหนาแน่นของประชากรสูง

ในเขตอำเภอเมืองชุมพร อำเภอหลังสวน และอำเภอละแม ส่วนอำเภอสวี อำเภอปะทิว มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเขตที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อย ได้แก่ อำเภอท่าแซะ กิ่งอำเภอทุ่งตะโก และเขตที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอพะโต๊ะ (ตารางที่ 3.9)

ส่วนประชากรในเขตเทศบาล อันได้แก่เทศบาลเมืองชุมพร และเทศบาลตำบลหลังสวน ซึ่งมีพื้นที่ 2.9 และ 1.5 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ มีประชากรอาศัยอยู่เฉลี่ยร้อยละ 5.27 ของประชากรทั้งจังหวัด ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยในเขตเทศบาลเมืองชุมพรและเทศบาลตำบลหลังสวนเท่ากับ 5,370 และ 3,333 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ (ปี 2529) (ตารางที่ 3.9)

2.2 การเปลี่ยนแปลงประชากร

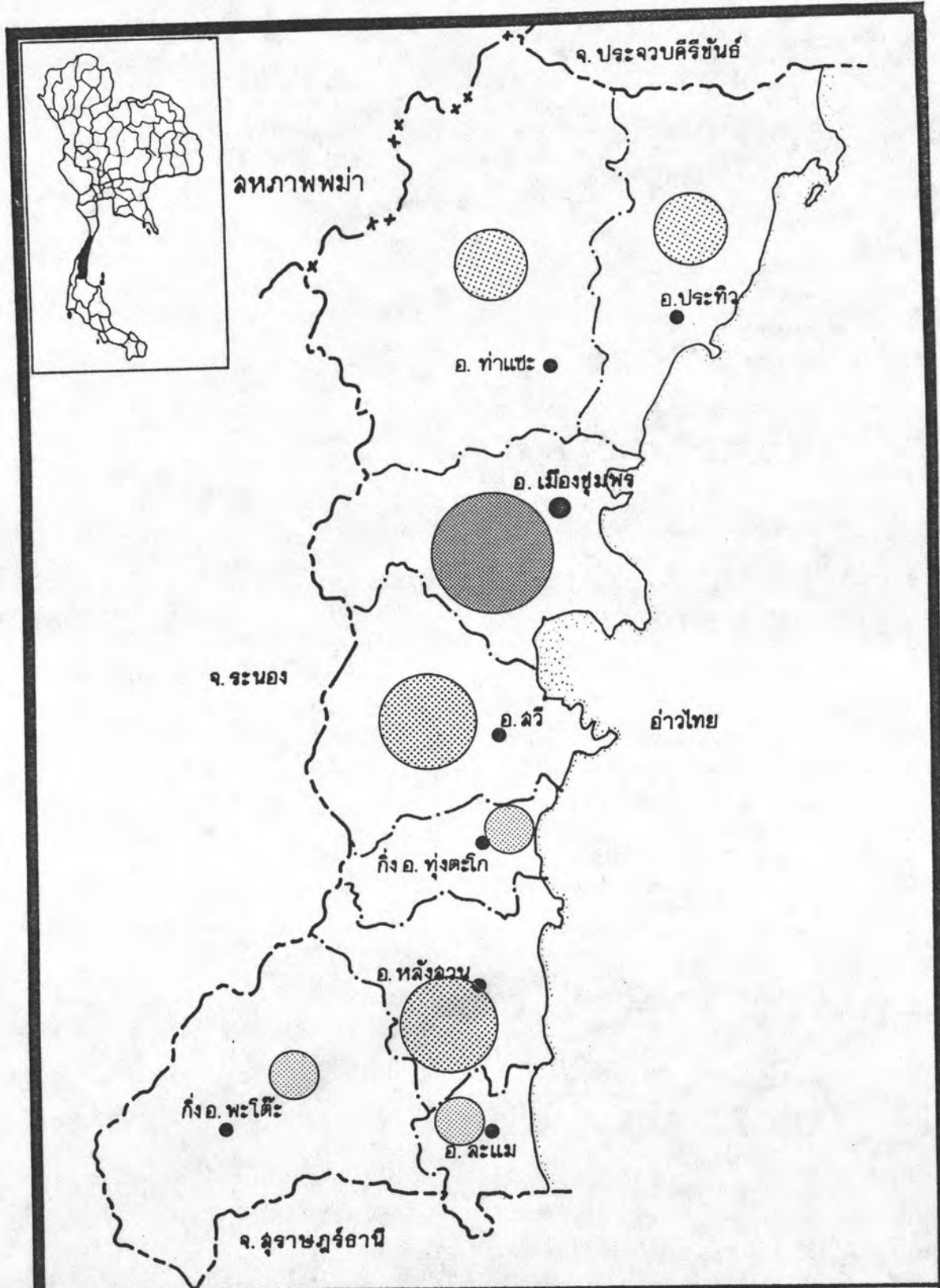
จังหวัดชุมพร มีประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 5.36 คน อัตราเกิดเท่ากับ 17.26 คนต่อประชากรพันคน อัตราการตาย 4.14 คนต่อประชากรพันคน อัตราการย้ายเข้า 69.83 คนต่อประชากรพันคน และอัตราการย้ายออก 55.51 คนต่อประชากรพันคน ดังนั้น อัตราเพิ่มสุทธิของประชากรทั้งจังหวัด เท่ากับ 27.44 คนต่อประชากรพันคน โดยมีอัตราการเกิดสูงสุดในเขตเทศบาลเมืองชุมพร เท่ากับ 104.87 คนต่อประชากรพันคน รองลงมา คือ กิ่งอำเภอพะโต๊ะ เท่ากับ 24.9 คนต่อประชากรพันคน ตามมาด้วย อำเภอสวี และอำเภอปะทิวตามลำดับ ส่วนอัตราการตายสูงสุดในเขตเทศบาลเมืองชุมพรเท่ากับ 6.69 คนต่อประชากรพันคน รองลงมาคือ อำเภอหลังสวน และกิ่งอำเภอสวี คือ 131.42 คนต่อประชากรพันคน รองลงมาคือเทศบาลเมืองชุมพร และเทศบาลตำบลหลังสวน ในขณะที่การย้ายถิ่นออกสูงสุดในเขตเทศบาลเมืองชุมพร คือ 232.7 คนต่อประชากรพันคน เทศบาลตำบลหลังสวนมีผู้ย้ายถิ่นออก 109.19 คนต่อประชากรพันคน ในพื้นที่นอกเขตเทศบาล มีผู้ย้ายถิ่นออกสูงสุดในอำเภอละแม คือ 63.16 คนต่อประชากรพันคน

จะเห็นได้ว่า อัตราการเพิ่มสุทธิของประชากรในเขตเทศบาลเมืองชุมพร มีจำนวนลดลงในอัตรา 13.72 คนต่อประชากรพันคน ในขณะที่อำเภอสวีมีอัตราการเพิ่มสุทธิของประชากรสูงสุด คือ 85.14 คนต่อประชากรพันคน รองลงมาคือ กิ่งอำเภอพะโต๊ะและอำเภอละแม ตามลำดับ (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.9 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลและอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชุมพร ระหว่างปี 2525-2529

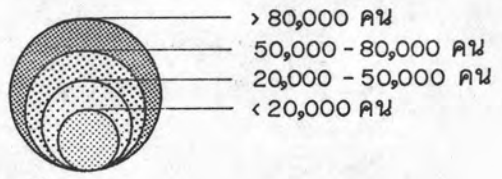
เขต	พื้นที่ (กม.) ² (1)	ประชากร (หน่วยพันคน)										ความหนาแน่น ประชากรต่อพื้นที่ 1 กม. ² (3)
		(2)					(2)					
		พ.ศ. 2525	พ.ศ. 2526	เพิ่ม-ลด (%)	พ.ศ. 2527	เพิ่ม-ลด (%)	พ.ศ. 2528	เพิ่ม-ลด (%)	พ.ศ. 2529	เพิ่ม-ลด (%)		
เทศบาลเมืองชุมพร	2.9	15.1	14.6	-3.3	14.2	-2.7	14.7	+3.5	14.5	-1.4	5,370	
เทศบาลตำบลหลังสวน	1.5	4.8	4.7	-2.1	4.8	+2.1	4.9	+2.1	5.0	+2.0	3,333	
อ. เมืองชุมพร	749	107.9	101.4	-6.0	103.0	+1.6	104.7	+1.6	106.0	+1.2	142	
อ. หลังสวน	935	57.0	57.4	+0.7	58.3	+1.6	58.6	+0.5	59.0	+0.7	63	
อ. สวี	898	41.5	44.3	+6.7	45.1	+1.8	47.3	+4.9	50.6	+6.9	56	
อ. ท่าแซะ	1,485	41.6	43.3	+4.1	44.3	+2.3	45.4	+2.5	46.0	+1.3	31	
อ. ปะทิว	596	32.8	33.3	+1.5	34.0	+2.1	34.7	+2.1	35.2	+1.4	59	
อ. ละแม	259	15.9	16.3	+2.5	16.9	+3.7	17.5	+3.6	18.0	+2.9	69	
กิ่ง อ. พะโต๊ะ	928	9.5	9.9	+4.2	10.4	+5.1	11.0	+5.8	11.4	+3.6	12	
กิ่ง อ. ห้วยตะเภา	385	16.1	16.3	+1.2	16.6	+1.8	17.1	+3.0	17.4	+1.7	45	
รวมทั้งจังหวัด	6,239.2	342.2	341.5	-0.2	347.6	+1.8	355.9	+2.4	363.1	+2.0	58	

- ที่มา : (1) สำนักงานจังหวัดชุมพร, 2529
 (2) กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2530
 (3) ประชากรในปี พ.ศ. 2529 ÷ (1)

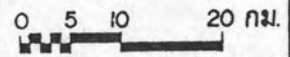
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

แสดง : ขนาดประชากรรายอำเภอ ในจังหวัดชุมพร

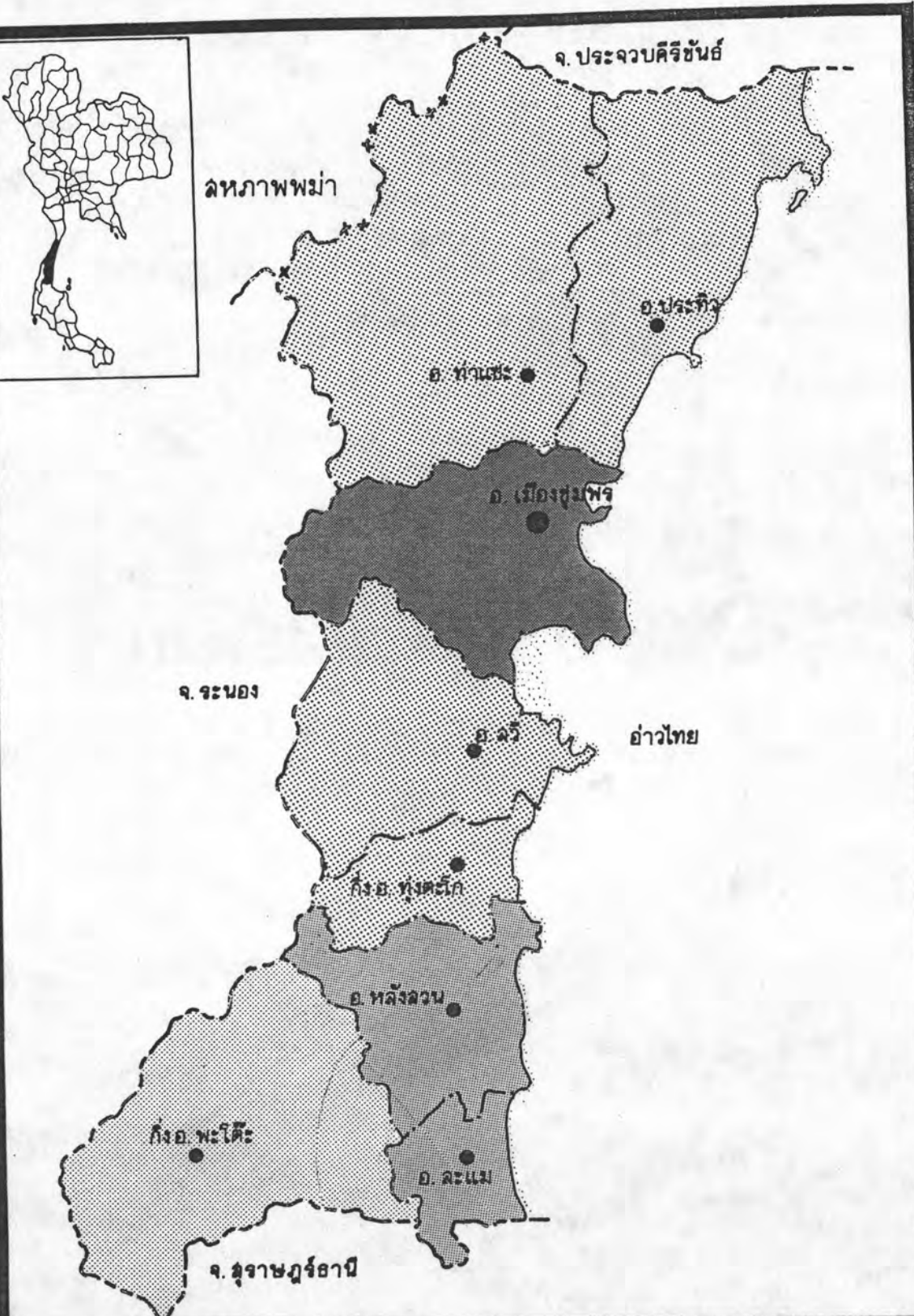

ที่มา : ตารางที่ 3.9

มาตราส่วน

แผนที่
3.5

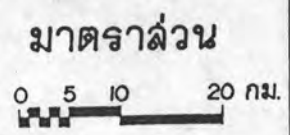
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร

แสดง : ความหนาแน่นของประชากร จังหวัดชุมพร

หน่วย : คน/ตร.กม.

	101 - 150		61 - 100
	31 - 60		> 31

ที่มา : ตารางที่ 3.9

แผนที่
3.6

ตารางที่ 3.10 การเปลี่ยนแปลงประชากร ใน พ.ศ. 2529 (หน่วยต่อพัน)

เขต	เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	เพิ่มสุทธิ
เทศบาลเมืองชุมพร	104.87	6.69	120.80	232.71	-13.72
เทศบาลตำบลหลังสวน	12.58	3.25	116.09	109.19	16.24
อ. เมืองชุมพร	7.96	3.83	64.95	53.57	15.51
อ. หลังสวน	14.58	4.53	30.58	28.87	11.76
อ. สวี	18.22	4.48	131.42	60.01	85.14
อ. ท่าแซะ	15.02	4.38	62.84	50.56	22.91
อ. ปะทิว	17.19	3.10	38.96	33.53	19.52
อ. ละแม	14.18	2.57	90.24	63.16	38.70
กิ่ง อ. พะโต๊ะ	24.90	4.49	91.68	55.87	56.22
กิ่ง อ. หุ่นตะโก	12.57	4.61	44.39	30.90	21.45
รวม	17.26	4.14	69.83	55.51	27.44

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2530

3. สภาพสังคมวัฒนธรรมประเพณี

3.1 การศาสนา

จังหวัดชุมพรมีวัดจำนวน 181 วัด มีพระสงฆ์ประมาณ 1,987 รูป มีผู้นับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 97.61 ของประชากรทั้งจังหวัด มีโรงเรียนปริยัติธรรม 47 แห่ง โรงเรียนบาลี 4 แห่ง โรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 10 แห่ง โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ 4 โรงเรียน มีโบสถ์คริสต์จำนวน 6 แห่ง มีผู้นับถือศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 1.36 ของประชากรทั้งจังหวัด มีมัสยิดจำนวน 5 แห่ง มีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 1.03 ของประชากรทั้งจังหวัด

3.2 การศึกษา

จังหวัดชุมพรมีโรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ ประมาณ 333 แห่ง แยกเป็น โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญ 17 โรงเรียน เทศบาล 2 โรงเรียน วิทยาลัย 2 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 295 โรงเรียน อาชีวะ 2 แห่ง เอกชน 15 โรงเรียน และสังกัด ศษค., พล. อีกอย่างละ 1 โรงเรียน ตามลำดับ อัตราเฉลี่ยนักเรียนต่อครูของโรงเรียนสังกัด สปช. เท่ากับ 25 : 1 สังกัดเทศบาล 22 : 1 สังกัด สช. 24 : 1 และสังกัด ศษค. 26 : 1 (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชุมพร 2529 : 4-5)

3.3 วัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดชุมพร อยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม 2 ประการ คือ เกษตรกรรม และลัทธิความเชื่อทางศาสนา เช่นเดียวกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ด้วยกัน และประเพณีที่สำคัญแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528 : 237)

- ประเพณี 12 เดือน หรือ ประเพณีสำคัญทางศาสนาในรอบปี ถือเป็นเทศกาลงานของสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการทำบุญให้ทาน และสนุกสนานรื่นเริงไปพร้อมกัน เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ชักพระหรือลากพระ รับส่งตา-ยาย เป็นต้น (รายละเอียดแสดงในบทต่อไป)

- ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หรือประเพณีสำคัญอันเกี่ยวเนื่องกับชีวิต และความเป็นอยู่ของบุคคล ซึ่งงานประเพณีนี้อาจจัดเป็นงานของปัจเจกชน ซึ่งในการประกอบพิธีอาจใช้ทั้งพิธีพุทธและพิธีพราหมณ์ งานประเพณีดังกล่าวได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน การเกิด การบวช เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึง เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เช่น งานเทิดพระเกียรติกรมหลวงชุมพรฯ รวมทั้งงานเทศกาลประเพณีที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เด่น ๆ ในท้องถิ่น เช่น งานวันกาแฟสวี งานเกษตรชุมพร งานผลไม้หลังสวน เป็นต้น (รายละเอียดแสดงในบทต่อไป)

สรุป

จังหวัดชุมพรตั้งอยู่เหนือสุดใน 14 จังหวัดภาคใต้และอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ด้วยกัน จากที่ตั้งดังกล่าวตามประวัติศาสตร์ ชุมพรเป็นเมืองด่าน และเป็นจุดรวมพลของทัพต่าง ๆ ที่ยกมาจากทางเหนือและใต้ มีการสู้รบระหว่างไทยและพม่าในพื้นที่จังหวัดนี้หลายครั้งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 ชุมพรมีฐานะเป็นมณฑลเทศาภิบาล และจังหวัดในเวลาต่อมา ปัจจุบันแบ่งการปกครอง ออกเป็น 6 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีเทศบาล 2 แห่ง และสุขาภิบาล 9 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่รวมทั้งจังหวัดประมาณ 6,185 ตารางกิโลเมตร มีสภาพภูมิประเทศยาว แคบ ทางทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาและต้นกำเนิดของแม่น้ำต่าง ๆ ที่ไหลลงสู่พื้นที่ราบและชายทะเลด้านตะวันออก ชายฝั่งทะเลของจังหวัดชุมพรมีความยาวตลอดตัวจังหวัด ยาวประมาณ 222 กิโลเมตร ทอดยาวไปตามอ่าวไทย มีเกาะหลายเกาะ และแหล่งปะการังที่สวยงาม ตั้งอยู่ในพื้นที่ปกครองของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชุมพร ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ชุมพรมีฤดูฝนยาวนานเกือบ 7 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-พฤศจิกายน จากสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมดังกล่าว ประชากรของจังหวัดเกือบ 90% ประกอบอาชีพทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ กาแฟ มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งผลไม้ต่าง ๆ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด อุตสาหกรรมในจังหวัดชุมพรจึงเป็นอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากการเกษตร และการประมงเป็นส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้ของจังหวัดจะเห็นว่า การเกษตรกรรมมีสัดส่วนสูงที่สุด ประมาณ 52.0% รองลงมา ได้แก่ การค้าขาย และการ

บริการ มีสัดส่วนเพียง 14.7% และ 9.3% ของรายได้รวมทั้งจังหวัดตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรจังหวัดชุมพรสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรภาคใต้ ซึ่งชุมพรมีประชากรทั้งหมดเพียง 5.54% ของประชากรทั้งหมดของภาคใต้ ในเขตอำเภอเมืองชุมพร (รวมพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชุมพร) มีความหนาแน่นประชากรสูงสุดในจังหวัด แต่มีอัตราเพิ่มสุทธิของประชากรลดลงจากการที่มีการย้ายออกสูงมาก ในขณะที่อำเภอสวีมีอัตราเพิ่มสุทธิของประชากรสูงสุด จากการที่มีการย้ายเข้าสูงสุดเมื่อเทียบกับอำเภอต่าง ๆ ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดนับถือศาสนาพุทธ และมีการปฏิบัติตามประเพณีในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการส่งเสริมและอนุรักษ์จากสถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด ซึ่งมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับวิทยาลัย และอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐบาลและเอกชน